

Sygn. akt IV KK 338/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki (przewodniczący)
SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)
SSN Barbara Skoczowska

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **J. M.**

skazanego z art. 209 § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 25 października 2016 r.

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w J.

z dnia 18 września 2015 r., sygn. akt II K .../15

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania Sądowi Rejonowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w J. wyrokiem z dnia 13 lutego 2015 r., sygn. akt II K .../14, J. M. uznał za winnego tego, że w okresie od 10 września 2012 r. do 20 sierpnia 2014 r. w B. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy i umowy zawartej przed Sądem Rejonowym w J. w dniu 21 marca 2012 r., sygn. akt III RC .../12, obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie swojej córki A. M. w

kwocie po 350 zł miesięcznie, przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, to jest przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. i za to skazał go na podstawie tego przepisu na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając jej wykonanie na okres próby 3 lat. Na podstawie art. 72 § 1 pkt 3 k.k. zobowiązał oskarżonego do bieżącego łżenia na utrzymanie córki A. M.

Wyrok ten nie został zaskarżony i stał się prawomocny z dniem 21 lutego 2015 r.

Następnie, w dniu 5 maja 2015 r. prokurator skierował do Sądu Rejonowego w J. akt oskarżenia przeciwko J. M., o to, że w okresie od 10 września 2012 r. do 28 kwietnia 2015 r. w B. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 marca 2012 r., sygn. akt III RC ../12, obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie swojej córki A. M. w kwocie po 350 zł miesięcznie, przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, to jest o przestępstwo z art. 209 § 1 k.k.

Do aktu oskarżenia prokurator dołączył wniosek o skazanie oskarżonego bez przeprowadzania rozprawy na uzgodnioną z nim karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na pięcioletni okres próby i oddaniem oskarżonego pod dozór kuratora, nadto o zobowiązanie go do bieżącego łżenia na utrzymanie małoletniej córki.

Na posiedzeniu w dniu 18 września 2015 r. Sąd Rejonowy w J. w uwzględnieniu tego wniosku wydał wyrok w sprawie o sygn. II K ../15, którym J. M. uznał za winnego tego, że w okresie od 10 września 2012 r. do 28 kwietnia 2015 r. w B. uporczywie uchylał się od wykonania ciążącego na nim z mocy ustawy i orzeczenia Sądu Rejonowego w J. z dnia 21 marca 2012 r., sygn. akt III RC ../12, obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie swojej córki A. M. w kwocie po 350 zł miesięcznie, przez co naraził ją na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, to jest przestępstwa z art. 209 § 1 k.k. i za to wymierzył mu wnioskowaną przez prokuratora karę oraz orzekł postulowane przez oskarżyciela publicznego środki związane z poddaniem oskarżonego próbie.

Również ten wyrok nie został poddany kontroli instancyjnej i stał się prawomocny z dniem 10 października 2015 r.

Kasację od powyższego wyroku złożył Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny. Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. zaskarżył wyrok w całości na korzyść skazanego J. M., zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku rażące naruszenie prawa, art. 335 § k.p.k. (tak w oryginale, z uzasadnienia skargi wynika, że chodzi o § 1 wymienionego artykułu) i art. 343 § 7 k.p.k., polegające na uwzględnieniu wniosku prokuratora o skazanie J. M. bez przeprowadzania rozprawy i w konsekwencji rażące naruszenie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., polegające na skazaniu tegoż J. M. za przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. popełnione w okresie od 10 września 2012 roku do 28 kwietnia 2015 roku pomimo tego, że za popełnienie w okresie od 10 września 2012 roku do 20 sierpnia 2014 roku tego samego czynu, ta sama osoba została już skazana prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 13 lutego 2015 roku, sygnatura akt II K .../14 – co stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k.”

Stawiając ten zarzut, Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja, z uwagi na jej oczywistą zasadność, zasługiwała na uwzględnienie w trybie art. 535 § 5 k.p.k., tj. na posiedzeniu bez udziału stron. Nie rzutuje na taką ocenę skargi błędność wyrażonego w niej poglądu, że zaskarżony wyrok dotknięty jest uchybieniem określonym w art. 439 § 1 pkt 8 k.p.k. Wypada przy tym zauważyć, że prezentując taki pogląd, skarżący powinien postulować uchylenie wyroku, jednak nie w celu przekazania sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi, ale zgodnie z dyspozycją art. 17 § 1 k.p.k. w celu umorzenia postępowania, co władny jest uczynić sąd kasacyjny (art. 537 § 2 k.p.k.). Niezaistnienie uchybienia stanowiącego bezwzględną przyczynę uchylenia wyroku wynika z tego, że okres niealimentacji córki przez J. M., wskazany w drugim z opisanych wyżej wyroków, nie jest tożsamy z okresem niealimentacji wskazanym w pierwszym wyroku. Co prawda, obejmuje ten okres – od 10 września 2012 r. do 20 sierpnia 2014 r. – ale też dalszy, ponad 8-miesięczny okres – do 28 kwietnia 2015 r. W takim wypadku nie zachodzi, wbrew pogładowi skarżącego, tożsamość osądzonych czynów, wobec czego o powadze rzeczy osądzonej nie może być

mowy. W orzecznictwie wskazywano, że w przypadku przestępstw niealimentacji, które należą do kategorii tzw. przestępstw zbiorowych, o tożsamości czynów można mówić wyłącznie wówczas, gdy okresy uporczywego uchylania się od obowiązku świadczeń alimentacyjnych, ustalone w kolejno rozpoznawanych sprawach, pokrywają się ze sobą, lub gdy okres określony w sprawie następnej został w całości objęty skazaniem w sprawie rozpoznawanej poprzednio, prawomocnie już zakończonej (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2001 r., II KKN 37/01, LEX nr 51602; zob. także wyroki tego Sądu: z dnia 5 stycznia 2001 r., V KKN 504/00, OSNKW 2001, z. 7-8, poz. 57; z dnia 17 stycznia 2002 r., II KKN 45/01, LEX nr 53020; z dnia 6 lutego 2002 r., V KK 10/02, LEX nr 53910; z dnia 13 maja 2003 r., V KK 41/03, LEX nr 78388; z dnia 17 listopada 2004 r., V KK 272/04, LEX nr 163223; z dnia 9 listopada 2011 r., IV KK 321/11, LEX nr 1044059; także postanowienia Sądów Apelacyjnych: w Krakowie z dnia 18 stycznia 2001 r., II AKo 46/00, KZS 2001/2/25; w Katowicach z dnia 15 września 2002 r., II AKo 153/02, KZS 2003/2/48).

Natomiast trzeba zgodzić się ze skarżącym, że w toku postępowania w sprawie o sygn. II K .../15 doszło do naruszenia przepis art. 343 § 7 k.p.k., jednak biorąc pod uwagę obowiązujące od 1 lipca 2015 r. brzmienie art. 335 k.p.k., rozpatrywanego w powiązaniu z § 2, a nie § 1 tego artykułu. Trudno przyjąć, że było to wynikiem zaniedbania Sądu orzekającego. Uzasadnienie kasacji, poza ogólnym stwierdzeniem o zaniechaniu dokonania przez Sąd Rejonowy „wszechstronnej kontroli zasadności wniosku prokuratora o skazanie J. M. bez przeprowadzenia rozprawy”, nie tłumaczy, jakie konkretnie okoliczności świadczą o tym zaniechaniu, w szczególności nie precyzuje, jakie wynikające z materiałów sprawy okoliczności podające w wątpliwość prawidłowość oskarżenia, zostały przez ten Sąd pominięte. Informacja Krajowego Rejestru Karnego wykazywała skazanie J. M. jedynie wyrokiem Sądu Rejonowego w J. z dnia 18 stycznia 2013 r., sygn. akt II K .../12 (k. 19 akt sprawy). W dacie wyrokowania nie istniał obowiązek aktualizowania tej informacji, skoro od dnia jej wystawienia (2 kwietnia 2015 r.) nie upłynęło 6 miesięcy (w dacie orzekania § 264 ust. 1 Regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych). Do akt sprawy nie został dołączony odpis wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 13 lutego 2015 r., sygn. akt II K .../14, a

jedynie wspomnianego wyroku z dnia 18 stycznia 2013 r., sygn. akt II K .../12 (k. 32). Wynikało z niego, że ówczesnie oskarżony był skazany m.in. za uchylanie się od łożenia na utrzymanie córki A. M. w okresie od 27 marca do 9 września 2012 r., zatem kolejny zarzut uchylania się od wykonywania tego obowiązku w dalszym okresie, poczynając od 10 września 2012 r., mógł wydawać się prawidłowy. Przesłuchany 28 kwietnia 2015 r. w postępowaniu przygotowawczym J. M. poprzestał na ogólnym oświadczeniu, że był karany za niepłacenie alimentów (k. 36), co korespondowało ze skazaniem wykazanim w karcie karnej. Chociaż uczestniczył w rozprawie prowadzonej w sprawie II K .../14, nie wspomniał, że wyrok w tej sprawie zapadł niespełna 3 miesiące wcześniej oraz że odnosił się do zarzutu obejmującego okres niealimentacji ujęty w zarzucie aktualnie mu przedstawionym.

Jest jednak faktem, że naruszenie prawa jest faktem obiektywnym, zatem można mówić o jego zaistnieniu nie tylko wtedy, gdy zostanie stwierdzone uchybienie w czynnościach organu procesowego. Z tego punktu widzenia nie ulega wątpliwości, że czynności najpierw prokuratora, następnie sądu orzekającego doprowadziły do wydania wobec J. M. wadliwego wyroku, w postępowaniu, którego specyfika nie sprzyjała uniknięciu nieprawidłowości. Ostatecznie oskarżonego skazano za uchylanie się od łożenia na utrzymanie córki przez okres 2 lat i prawie 8 miesięcy, gdy przedmiotem zainteresowania Sądu Rejonowego powinien być okres znacznie krótszy. Zaistniałe uchybienie miało istotny wpływ na treść wyroku w zakresie opisu przypisanego oskarżonemu czynu, mogło też rzutować na wysokość wymierzonej mu kary. W tym stanie rzeczy należało, zgodnie z wnioskiem kasacji, uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi. Jest zrozumiałe, że mając na uwadze treść art. 343 § 7 k.p.k. sąd ten rozpozna sprawę na zasadach ogólnych, uwzględniając treść wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 13 lutego 2015 r., sygn. akt II K .../14.

czynu, mogło też rzutować na wysokość wymierzonej mu kary. W tym stanie rzeczy należało, zgodnie z wnioskiem kasacji, uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi. Jest zrozumiałe, że mając na uwadze treść art. 343 § 7 k.p.k. sąd ten rozpozna sprawę na zasadach

ogólnych, uwzględniając treść wyroku Sądu Rejonowego w J. z dnia 13 lutego 2015 r., sygn. akt II K .../14.

kc